Jordi Puntas

Josep Pons i Virgínia Parramon: passió per la música

Un divendres de finals de setembre, a Barcelona, les vuit del vespre. Trànsit de vehicles i vianants propi de l'inici d'un cap de setmana. Finalment, després de trobar un forat en el temps atapeït de Josep Pons, podrem parlar sense presses. La cita és a casa seva, una magnífica construcció modernista molt ben conservada, amb porter i un ascensor d'aquells de pel·lícula antiga. M'obre la porta Virgínia Parramon, «la meva millor amiga» com diria més endavant el director puig-reiggenc, acompanyada del seu fill Amadeu; al seu costat belluga la cua un gosset. El pis, a primer cop d'ull, és enorme, d'aquells típics de l'Eixample barceloní, molt ben conservat i amb una calidesa molt acollidora en l'ambient. En Josep encara no és a casa perquè té assaig al Liceu on prepara l'òpera D. Q. Don Quijote en Barcelona (estrenada pocs dies després de fer l'entrevista). *Comencem parlant amb la Virgínia, amb el piano per testimoni i una llum tènue que no pot amagar la càlida profunditat dels ulls de la soprano.*

Virgínia Parramon o el cant per divisa

Què significa la música a la teva vida?

Home, doncs, significa molt. Des de petita que m'agrada la música, sobretot cantar. El que passa és que no havia manifestat mai ganes d'estudiar cant, perquè vist des del poble, i tenint en compte que els meus pares tenien botiga, trobava utòpic i irreal plantejar-ho. Era com una cosa inabastable. Però cantava a la coral infantil, i més endavant vaig passar al que ara és la Polifònica. Cantar per mi és molt important, ja que sóc una persona a qui costa força parlar i comunicar-se, i el cant és una manera molt útil d'expressió.

Hi va haver algú que t'influís en aquesta afecció a cantar?

No, ni tenia cap antecedent a la família. No sabria dir per què m'agradava cantar, però el fet és que cantava molt, amb els amics, a la classe, anant d'excursió. No em feia res posar-me a cantar jo sola, des de petita.

Com va influir Josep Pons, el teu marit, a l'hora de fer-te decidir a cantar de manera professional.

En el moment de prendre la determinació de dedicar-me al cant, en Josep va ser decisiu. Jo vaig estudiar solfeig a Puig-reig, amb la Maria Coma, i ben aviat, en acabar vuitè de bàsica, vaig deixar la coral infantil per començar a anar a la Polifònica. Quan vaig conèixer el Josep, –aleshores jo tenia quinze anys–, vaig veure la possibilitat d'estudiar més a fons. De fet, vaig conèixer amics seus que eren cantants i se'm van obrir els ulls quan vaig veure que sí, que hi havia gent que es dedicava professionalment a cantar. Aleshores vaig decidir ficar-m'hi més de ple. Vaig entrar a la universitat a fer Història de l'Art, i vaig fer dos anys de carrera, perquè de fet, allò que volia fer era música. I em vaig posar a estudiar piano, viola de gamba, tècnica, idiomes, tot de matèries complementàries, fent una cosa aquí i una cosa allà, perquè en aquest país no hi ha cap escola on estigui tot pensat pel que necessites per ser cantant. Al conservatori no hi he anat mai, perquè el Josep així m'ho va aconsellar, ja que la seva experiència al conservatori de Barcelona no havia estat bona, no n'havia quedat content.

Quines dificultats vas trobar en el camí per arribar a aconseguir ser cantant?

El meu camí és molt atípic, perquè vaig començar a estudiar tècnica vocal amb un professor, i els resultats primers van ser molt ràpids, i de seguida, al cap de dos o tres anys d'estudiar, ja vaig començar a fer concerts. Va ser d'una manera molt progressiva. El Josep aleshores dirigia la coral Belles Arts de Sabadell, la Coral Càrmina; jo cantava amb el cor i feia alguns solos. Dels solos es va passar a què em proposessin fer alguna cosa professionalment. Fèiem grup amb Sergi Casademunt i amb l'Albert Romaní, interpretant música barroca. Va anar venint tot d'una manera molt natural i molt ràpida. Però així com els primers anys el progrés vocal va ser molt ràpid, al cap d'un temps va haverhi un estancament i una davallada. Vaig passar una època de molts problemes vocals, creia que no m'anava bé la tècnica que estava utilitzant i el professor que tenia aleshores; segurament també hi influïen altres factors. Devia ser una època en que jo no estava prou bé, i en el cant hi influeixen moltes coses... Però vaig decidir, ara fa cinc anys, parar tota la activitat i buscar algú que m'ajudés, ja que l'instrument no funcionava. Va ser aleshores quan vaig trobar un professor que per a mi ha estat fantàstic, ja que és qui realment m'ha ensenyat a cantar. És en Francesc Lázaro, un senyor de Barcelona que ha fet tota la seva carrera a Alemanya, on ha viscut molts anys. Ell de molt jove va marxar cap allà on ha fet una gran carrera, en canvi aquí ha cantat poc, essent poc conegut. M'ha arreglat tot l'instrument i els darrers cinc anys he estat fent molt poques coses. El plantejament meu va ser 'ho deixo de cantar, perquè això no funciona, o bé busco algú que em pugui ajudar'.

I ara com estàs?

Estic molt contenta (*riu francament i obertament*). Sí, sí, molt contenta. Realment és un canvi absolut ja que no té res a veure la manera de cantar d'ara amb la d'abans. Ara, això és dur, ja que és més difícil que tornar a començar, perquè com que havia fet coses que no estaven bé... És com que et donin una segona oportunitat, oi? És més dur que començar de zero.

Després d'aquesta llarga aturada, hi ha hagut cap tipus de canvi important en el repertori que cantes, en el que t'és m'és adequat, etc.?

Mira, jo amb el meu anterior professor treballava més repertori de soprano lleugera, i ara sóc clarament soprano lírica. Per tant, sí que he hagut de canviar repertori tot i que la creença de què jo era soprano lleugera em penso que era errònia; sempre m'havia costat, i d'alguna manera se m'insistia en què l'anés fent. Aquesta va ser una de les qüestions que em va fer dubtar.

Amb quin repertori i amb quins autors et trobes més bé?

La meva corda és de soprano lírica i em sento molt còmode amb el repertori barroc. En òpera parlaríem del barroc fins a Mozart; m'interes-

sa molt, també, l'oratori, i m'agrada molt el recital. De fet treballo les tres coses. Potser allò que faig més és oratori, però tinc moltes ganes de fer més òpera, de fer escena.

Costa més entrar en el món de l'òpera que fer oratori o recital?

És entrar en el circuit, de fet. La temporada passada vaig audicionar al Liceu, vaig fer un recital al foyer del Liceu..., és entrar-hi, que et coneguin. Gairebé val més el boca a boca que altra cosa, en aquesta feina. Anar audicionant en els teatres... Però, no crec que una cosa hagi de ser més difícil que una altra. Una cosa porta l'altra. Allò que és difícil, és treballar en aquest país, és molt difícil.

El fet que el teu marit sigui el director Josep Pons t'ha afavorit o bé t'ha perjudicat a l'hora de trobar feina?

(*Riu, una altra vegada*) En el meu cas perjudica i clarament. És així.

Per què?

El perquè no el sé, però la veritat és que és difícil i que inclús se m'ha dit clarament. En aquesta producció no comptem amb tu perquè la dirigeix el Josep...

Però això què hi té a veure, si ell no t'imposa com a solista...

No ho sé, però passa. Ho visc i m'hi trobo, però segurament amb el temps es diluirà això.

Com us porteu els solistes i els directors? Salten espurnes algunes vegades? Hi ha confrontació?

A vegades sí, tot i que jo no m'hi he trobat mai de tenir confrontació amb el director, però sí que a vegades hi ha falta de confiança, o de... Mira, aquesta temporada vaig fer la Missa en Si menor, a Granada, amb Frans Brüggen, i l'experiència per a mi va ser molt dolenta en el sentit de què aquell home a mi em va donar molta inseguretat, no sabia què volia exactament... Suposo que va passar també per inseguretat meva, no ho sé...

I no podria ser que t'influís negativament la part mítica de Brüggen?

Segur que sí, és un mite..

...Tot i que a vegades els mites potser no són tant com semblen...

Sí, si, sí... Ell és una persona molt insegura, que té molts dubtes... Em vaig acoquinar molt, però va ser una experiència amb la qual vaig aprendre molt. Em demanava un seguit de coses que en aquell moment em costaven de fer i vaig tenir la sensació de què ell no estava content...

Allò que se'n diu la química, s'ha produït amb algun director?

Jo amb qui millor m'entenc de director és amb el Josep, això és evident. Amb ell trobo la millor *química*, sobretot en el moment el concert. Quan he treballat amb ell ha estat molt dur, perquè és molt exigent amb mi, més que amb un altre (això passa entre les parelles), però, en canvi, la *química* és fantàstica.

Quina feina comporta muntar un programa en qualsevol dels tres camps en què et mous?

Home, el treball diari meu és aquí, amb el piano, cada dia. Pensa que els cantants som com atletes. És una disciplina que cada dia has de practicar. Jo sola treballo al piano fent exercicis i després entrant en les obres que he de treballar. El primer que faig és la lectura i intentar resoldre els problemes tècnics que hi hagi, que sempre n'hi ha, tot i que aquest treball el faig molt amb el meu mestre, perquè el cantant necessita algú que t'escolti des de fora, o sigui, la figura del professor és molt important.

Quins són els projectes de futur de Virgínia Parramon?

(*Somriu*). M'agradaria treballar en els millors teatres d'Espanya: al Liceu, al Real, és a dir fer el circuit espanyol. De moment aquí, i a l'estranger és molt difícil de dir. Amb òpera m'interessa molt l'òpera barroca, Haendel, Haydn, Glück, fins a Mozart, trobo que s'ajusta molt a la meva veu i a més a més trobo que la vocalitat de totes aquestes obres és excel·lent per a l'instrument, és com una gimnàstica de manteniment molt bona, a part de què musicalment m'interessen molt, ja que tot el repertori d'òpera italiana no m'agrada gens: Donizzetti, Bellini..., no m'agraden, ni musicalment ni teatralment, tot i que està molt ben escrit per la veu. No és el que vull fer.

I pel que fa als recitals?

M'agrada molt tot el repertori alemany, Schubert, Mozart, Brahms, Schumann, etc. Tot el que és repertori alemany m'agrada molt i gairebé és el que he fet més. També m'agrada molt el repertori francès, i estic molt ficada en el repertori modernista i noucentista català. Crec que hi ha una feina molt gran a fer perquè hi ha molt repertori que no està ni editat, ni enregistrat.

Ara que has parlat d'enregistraments, com la portem aquesta faceta?

Virgínia Parramón, amb el cant per divisa. FRANCESC MORERA

Jo no estic en cap segell discogràfic. Però ara m'agradaria moure un projecte que he de vendre a qui li interessi. És sobre Joaquim Serra, famós per les sardanes, però que té força obra liederística, i en total dóna per enregistrar un CD, i m'agradaria molt de fer-ho ja que és un material que ens ha facilitat la filla de l'autor, ja que no està ni editat. I és una música molt bona.

Quan has cantat, et llegeixes les crítiques? Com t'han tractat?

La veritat és que la crítica no m'ha tractat massa bé (*ho diu somrient*), en general. No sé per què. No he tingut mai grans elogis, però he de passar-ne, perquè sinó ja hauria plegat El fet és que, com ja t'he dit abans, tinc com dues etapes molt diferents i sí que abans havia fet coses que no estaven bé, i per això vaig decidir de parar, però pensant-ho en general, sempre les crítiques han estat més dolentes que no pas bones.

Abans del canvi, el 1992, vas participar en els Jocs Olímpics de Barcelona. Va anar bé, et va servir per trobar més feina?

Va anar bé. Aleshores vaig tenir una mica més de feina, però va ser a partir de llavors que vocalment no em trobava prou bé, quan baix tenir el "baixon". De feina, però, no n'he deixat de tenir mai tampoc. El que passa és que ara em trobo més preparada, amb més nivell.

Fas o has fet mai classes de cant com una activitat continuada, com a treball?

No, no, no... Aquest plantejament d'aturar-me i dedicar-me a estudiar de nou, l'he pogut fer perquè no he tingut cap dificultat econòmica. Si m'hagués hagut de pagar les classes no ho hauria pogut fer i ho hauria deixat.

Josep Pons o la identificació amb la música

L'hora que hem estat parlant amb la Virgínia ha passat volant. Mentrestant, l'Amadeu ha acabat de sopar i, discretament ha tret el nas un parell de vegades al gran saló amb piano de cua i obres d'art penjades a les parets. Tocades les nou del vespre arriba en Josep. La seva afabilitat és contagiosa. Fa cara de cansat, i al llarg de l'entrevista farà esment a la duresa dels darrers dies de preparació de l'òpera de Turina. Després de parlar de com van les coses pel Berguedà, de L'EROL (revista en la que va col·laborar en els

seus inicis amb "El ball de cascavells de La Torreta", article aparegut en el número 2 de la nostra publicació i "El Kirie de Bagà", article aparegut en el número 5) i d'altres històries, vam encetar aquesta conversa.

Què ha significat i què significa la música en la teva vida?

És el que més hores ha omplert, (*rumia una mica*) no sé si tant com el dormir, la meva vida. Mira, no sé si et servirà com a imatge..., jo no sóc conscient de quan no sabia música. Sembla com si els sons els tingués sempre amb un nom i amb una identificació.

Vas tenir algun tipus d'influència que et fes decidir a entrar en el món de la música?

No, no, no... A casa ningú no feia música; els agradava, com a moltes famílies. La mare cantava mentre feinejava, el pare cantava al Cor de Clavé. Hi havia força tradició de cantar, a casa, però de cantar normal. El meu avi hagués estat músic, perquè a ell li fascinava molt això, però era pastor i feia de pagès. Va aprendre a fer flabiols (els tinc aquí, per cert, perquè el meu pare me'ls va regalar), i ell tocava els flabiols, i quan va anar a viure a Puig-reig va mantenir la tradició de tocar el flabiol. Havent sopat sempre treia el flabiol i feia tocades, s'entretenia tocant i li agradava molt. Va ser el pare del tenor Josep Benet, que feia de mestre a la colònia Pons on jo estudiava qui va dir als meus pares "aquest nen té molt bona veu i potser fora interessant que anés a Montserrat..." i allà vaig a començar a aprendre de música. El que passa és que queda molt enllà i no recordo l'abans...Hi havia per la part de la meva àvia dos germans que eren músics, però un va morir al front i l'altre es va exiliar (ja que s'havien allistat a l'exèrcit republicà). Després, però, a casa seva hi havia un bagul ple de partitures; un era pianista i l'altre violinista, i no sé què tal ho deurien tocar, però en tot cas eren ambiciosos, perquè tenien els grans concerts de violí, les grans sonates, i música molt seleccionada. El violinista es deia Enric, va ser el que va morir, i en Candi, el pianista el vaig arribar a conèixer quan va retornar, de visita.

Sempre amb la música al cap, necessites mai no pensar en ella?

No, com a necessitat, no. La música, després de la Virgínia, és la meva millor amiga. No, no, no, al contrari, m'acompanya sempre, la música. Una altra cosa és la circumstància, o la feina, o la professió que, és clar, se't barreja amb la vida i que a vegades si que et fa dir "que bé, ara tinc un mes sense concerts i sense assaigs..." El "què bé", no vol dir que no hagi de fer música, sinó "què bé que pugi descansar de tanta activitat"; però, per les vacances viatjo sempre amb discos i amb partitures. Sí que hi ha dies que descanso, però és que hi estàs pensant sempre. L'estimo molt la música, és inherent a mi.

Com l'entens la música, en general?

La música és comunicació i la música expressa molt més enllà de sentiments. En primer lloc, crec que la música no s'ha d'entendre, i que ningú no l'entén, i qui l'entengui que me l'expliqui. Puc entendre una forma sonata, puc entendre un rondó, puc entendre una cançó, en quina tonalitat està, puc entendre moltes coses internes del llenguatge, però aquesta veritat que és la música, aquest pensament profund, aquest anar més enllà de la bellesa dels sons i a través dels sons intentar reflectir uns estats d'ànim, una manera de pensar, fins i tot més enllà de la manera de pensar del compositor, crec que pot ser un pensament elevat que el transcendeixi... Això no es pot entendre. Crec que voler-ho entendre és posar-hi un marc i reduir-ho. Crec que s'ha de viure en el seu espai natural, que és l'espai de l'abstracció. És com la matemàtica..; és fantàstic que per unes lleis internes tot allò quadri i s'enllaci i pugui evolucionar i es pugui desenvolupar i una matèria tan primària com és el so la puguem dominar i puguem fer aquestes animalades; però el sentit de per què aquelles combinacions, aquella modulació..., això..., jo puc entendre el per què, però se me'n va més enllà. Allò que finalment m'agrada de la música és allò que em pot emocionar, allò que em pot motivar enormement, i no només sentint-ho, sinó veient-ho, i no només per la bellesa, sinó a vegades per la mestria. Veure com un compositor ha resolt una qüestió em produeix una fascinació, o un plaer físic, o em produeix una emoció... I això no t'ho sabria explicar.

Com vas arribar a la direcció?

La música és comunicació i jo n'escolto molta, de tota mena, i no en menyspreo cap i escolto jazz, paro atenció al rock i al pop. Des de la cobla de les sardanes fins a un grup de funky, no en menyspreo cap, ni les ètniques, ni les altres. Això t'ho deia perquè m'interessa bastant tot. M'interessen massa coses en un món molt especialitzat, i aleshores, possiblement la direcció era el que em permetia tenir una visió més de perspectiva, estar en un àmbit més gran, quan a interpretació, eh?. M'agradaria poder escriure, poder desvetllar en mi una veu com a compositor, però no ho he fet i de moment no vaig pel camí.

De tota manera has fet arranjaments...

Si, sí, però no podem confondre. Una cosa és ser un músic talentós i tenir una certa traça escrivint, i l'altra és ser compositor. És aquest sofriment de la composició, aquest treball continuat d'escriure i buscar una veu pròpia, com l'escriptor.

Als directors d'orquestra, al llarg del temps se'ls ha titllat, d'egòlatres, dèspotes, dictadors, autoritaris... Això va per aquí, o bé és una falsa imatge?

No! N'hi ha hagut i n'hi ha una bona saga d'aquests, i ha canviat molt això, tot i que encara en queden. Potser ha quedat la imatge d'uns directors d'una època en què també eren dictadors el director d'una fàbrica o l'encarregat d'una secció. El sistema del despotisme s'aplicava arreu, i els directors no se n'escapaven, com qualsevol persona que dirigís un col·lectiu. N'hi ha hagut fama, però també hi ha hagut la gent més cordial... Em penso que aquest model s'ha acabat, com s'ha acabat en la societat. Ara ja és una altra història. Els músics són molt més participatius en les orquestres, la seva opinió compta molt més, estan molt més cultivats que no pas cinquanta anys enrere...

Com és la teva relació amb els músics que tens al davant?

La meva relació és molt cordial, molt cordial, perquè jo en el fons crec que sóc un músic més. Entre tots hem de portar endavant una tasca, cadascú fent la seva feina.

I amb els solistes?

És diferent. Un solista és un ens individual, encara que hagi d'anar junt amb l'orquestra. Una orquestra són moltes persones que han de fer-la, i per tant, si alguna paraula s'hagués d'escollir entre les moltes que entrarien en una orquestra, aquesta seria la d'homogeneïtzar, encara que a vegades diguem que hem de diversificar, de crear molts matisos... Però la paraula homogeneïtzar un so apareixeria molt sovint: s'ha d'homogeneïtzar un so, encara que després demanis sons diversos: un so agressiu, un so estrident, un so dolcíssim... Però s'ha d'homogeneïtzar perquè en molts moments s'ha de crear un pols unitari. S'han d'homogeneïtzar els volums, els atacs, els vibratos, els timbres, el so, i és tot un sacrifici. Aquesta paraula possiblement fora la més comuna que trobaríem (*En Josep està cansat. Fa una petita aturada, però continua l'explicació retornant al solistes*)

El solista és un ens individual. Llavors el que cal es posar en comú la seva manera de pensar l'obra i la del director. Has de saber amb qui treballaràs. El director ha de saber acompanyar bé, i ha de saber posar la música al servei del solista perquè pugui caminar, quan convingui.

Els solistes te'ls esculls, te'ls esculllen?

Depèn, depèn... Si és la teva orquestra, si és qui fas les programacions, tu esculls els solistes. Però tot i escollint-los tens grans sorpreses, favorables, o bé decepcions; i quan vas invitat a fora, depèn... A vegades et proposen què t'agradaria fer de programa, amb quins solistes... Altres et diuen el programa i els solistes que ja hi ha contractats, perquè els solistes són un atractiu pel públic i a vegades s'han de fer casar solistes i director.

Quina és la importància de la tècnica en un director?

Home en té, eh! El director s'ha de fer entendre... Saps què passa..., normalment treballem amb molt poc temps, i amb molt poc temps has de muntar programes i aleshores la tècnica és important perquè t'entenguin perfectament.

Aquest treball ràpid, fa patir els directors?

Bé, no sé els col·legues, però jo si que ho pateixo, i a vegades dic que no m'hi atraparan més... A vegades hi ha orquestres que agafen per model els grans instruments, els quals amb poc assaigs en tenen prou, i podria ser que ells necessitessin el doble d'assaigs, i estan en llocs en què si no hi hagués concert cada setmana no passaria res. Tindrien més temps per treballar i per preparar-se. El fet, però, és que el

model és el de les grans orquestres i aquestes porten un ritme enorme, i si et trobes amb un instrument que no coneixes i hi ha pocs assaigs..., en demanes més, o bé no ho fas.

Com es resol la situació de veure't ficat en una obra en la qual trobes més dificultats de les previstes inicialment?

A vegades ets tu mateix que programes una obra perquè la trobes fascinant i et falta temps per tenir-la a punt, n'haguessis necessitat el doble! Jo en peco bastant d'això. Jo tinc col·legues que són molt més prudents. Hi ha cops que faig programes on tot és molt dens, i bé m'ho diuen prou els músics, que treuen el fetge... Però, és clar, depèn molt de l'instrument. I la tècnica hi fa moltíssim, perquè si tu marques clar i expliques clar el què vols tens moltes més possibilitats de què allò rutlli. Mil vegades et trobes que de l'assaig general al concert és quan madura l'obra, perquè el músic està avesat a donar aquest pas i fer-ho bé. Una bona orquestra no s'espanta, està pendent que durant el concert els demanis més, coses que fins i tot potser no has treballat en l'assaig.

En el moment del concert, el director pateix?

Depèn de l'instrument que tinguis davant, del que sigui madur...Si fraseja bé de natural, si mesura bé, si té bona afinació, t'estalviarà molta feina i et podràs centrar molt més en l'obra. Però jo en el concert em llenço molt a la piscina, i als músics els agrada. Les bones orquestres segueixen bé. A l'escenari es crea una gran sensibilitat, una hipercomunicació, s'està al mínim detall, es nota... Pots fer moltes coses en el moment del concert, però abans s'ha d'assajar allò fonamental, trobant el desllorigador de l'obra.

Com decideixes quina obra faràs i quin és el camí fins arribar a la interpretació en públic? Una obra que no has fet mai, o bé de repertori...

De vegades a les de repertori hi tornes amb visió diferent i les veus radicalment diferents. A tu et sembla que ho fas igual i escoltes un enregistrament antic i trobes els canvis, no té res a veure. Allò més bo és anar descobrint conceptualment l'obra, no només les línies externes. A mesura que creixes tu com a persona, com a individu, creix l'obra. En una obra nova, depèn molt del temps, de com t'hi posis... Si és una obra d'un autor nou, no hi ha referències de cap mena i per tant t'ho has d'inventar tot; aleshores calen colzes i intentar interioritzar el més que puguis, comprovar alguna cosa al piano i anar-te empapant de l'obra.

Josep Pons, la comunicació a la punta de la batuta. ÁLVARO YÁÑEZ. HARMONIA MUNDI

Posem com a exemple d'obra nova el D.Q.Don Quijote en Barcelona... Com t'arriba la proposta, com s'engega tot...

Jo del *Don Quijote* vaig tenir primer la part de piano, després van fer la instrumentació. Curiosament aquí s'ha fet una cosa que no es fa mai, és un cas excepcional. Es va fer una maqueta perquè la gent de La Fura, que no saben llegir música, anaven venuts, no sabien que durava cada cosa i on passaven... Per tant jo en vaig sentir una maqueta amb teclats... Cada obra és diferent.

Les obres de repertori normalment les han sentit molt. Jo escolto força música, n'escolto vàries versions també, i miro com ho fan grans mestres que han passat, quins problemes han trobat i com els han resolt. T'has d'imbuir de l'obra, no hi ha altra manera, com més hi penses, més surt sola... Jo no penso que sigui tant, però Furtwängler deia que no trobaves el tempo a una obra fins que no l'havies dirigit com a mínim dotze vegades. Trobar un tempo orgànic, els canvis de tempo, com relacionar un moviment amb l'altre..., ho has de tenir molt a dins, com més la coneguis millor, però també l'has de fer.

Quina percepció tens de la figura del director?

Jo sóc bastant mitòman, però em fascina la gent no pel nom, perquè a vegades darrera del nom hi ha... No em fixo amb el nom, sinó amb el què han fet, o pel què els he vist en vídeo o els he escoltat en disc. Tendeixo bastant a admirar els d'una certa edat. A mi em fascina el director treballant amb els músics, estudiant, reflexionant.... D'altra banda, la foto de la casa discogràfica, dels concerts, és un negoci que existeix i que hi és. No en renego, ja que és la nostra època, amb un màrqueting al voltant, a vegades desproporcionat. Tampoc penso que hi hagi bluffs, ja que en la música clàssica és molt difícil que es desmuntin de seguida i els de les discogràfiques bé saben prou què fan. Aleshores quan veuen algú de qui poden treure partit, segurament el potencien i el posen a la cresta de l'onada per treure'n rendiment, no ens enganyem, però és perquè hi veuen alguna cosa, perquè hi ha talent, sinó no ho fan.

I el mercat de directors com funciona?

En mans d'una multinacional discogràfica, et pots trobar que et dictin els camins a seguir. Jo estic en una multinacional discogràfica (Harmonia Mundi), però no em dicten els camins a seguir, ni estic amb un manager que em marqui els camins a seguir, al contrari. És una persona que ho tracta amb estimació, d'una manera molt artesana. Fatigant ho deu ser quan et sents com una peça que només serveixi per fer bullir l'olla a un sistema i per engreixar la butxaca de l'altre; això deu ser decebedor, suposo. Hi havia aquell llibre del Norman Lebrecht, el qual bàsicament parlava dels directors de "l'star system", que no vaig acabar per cert, i que entre altres coses deia que "*ja estem tips de veure directors amb ulls vidriosos enlloc de veurels'hi espurnes als ulls*" i bé, això pot ser.

És complicat entrar en el circuit de les grans orquestres?

Poder treballar amb aquests tipus d'orquestres, sobre el paper, fóra l'ideal. En aquests casos no has de fer una despesa d'energies per treballar l'instrument, ja que són grans instruments que et responen fidelment. Fóra el més adequat. Estem en aquest camí i tant de bo ho pugui aconseguir. No s'hi entra per casualitat; per entrar-hi has de ser bo, això està clar, però no n'hi ha prou amb ser bo... Escullen molt i,... Depèn. Jo no he anat mai darrera una gran agència perquè em muntés un tinglado internacional, he pensat sempre que no hi havia de caure... Però, en canvi, ara hi estic entrant en un tinglado internacional, i arriba un moment que això és inevitable si vols fer aquests grans instruments. Els que he fet jo han estat per circumstàncies concretes, que el director artístic de l'orquestra m'ha vist dirigir, etc. No tant perquè s'hagi fet en un despatx. El relleu dels directors titulars de les grans orquestres el fan les grans agències amb els gerents de les orquestres, mirant cadascú què pot oferir. Demanen quina activitat extra portarà a l'orquestra el nou director. És així.

Una experiència és dirigir els grans instruments de què parlaves,

però quina incidència té per a un director engegar, crear una orquestra, és gratificant?

Gratificant no ho és, és educatiu i formatiu i és un privilegi poder-ho fer perquè tens accés a una formació que si no, no tindries. Ara, Granada, que ja és un instrument fet i fidel i que va de pressa, si que és gratificant. Dóna satisfacció, això sí. A més a més això et permet anar ajustant-la i buscant el tipus de so que tu vols, i és difícil i calen moltes hores d'experimentació. Allò que ha de ser difícil i duríssim és que et donin la titularitat d'una gran orquestra i que l'hagis de millorar. Com pots millorar London City i pressionar-la... Si no hi ha un aprenentatge anterior, això és difícil.

Dels directors d'orquestra quins són els que prefereixes?

N'hi ha molts que m'agraden i són dels típics: m'agrada molt Leonard Bernstein, Carlos Kleiber, m'agraden els bons. Celibidache, perquè els hi veig aquesta mestria... No se'ls escapa ni un paràmetre i això és molt d'admirar. I dels joves, em produeix molta fascinació Simon Rattle.

És aproximadament de la teva edat...?

Ell és del 1955 i jo del 1957, més o menys som del mateix temps.

A la teva edat, creus que estàs preparat per agafar la titularitat d'una gran orquestra? Com es pot saber quan estàs a punt per fer aquest salt?

Ell si deu trobar molt còmode amb Berlín, però ara, pensar en una titularitat com aquesta, no se pas si diria que sí... Això pot ser horrorós, també. Ell hi està més acostumat perquè porta més anys, però cal entendre que és d'un altre país i que tenen instruments molt bons i que tenen moltes oportunitats, els que valen. Per altra banda, no ho saps mai quan estàs a punt. El més fàcil és que el director estigui nerviós i els músics també, però, vaja, això dura fins al moment que t'hi poses. Aleshores veus que amb aquests grans instruments també s'ha de treballar i s'ha de treballar seriosament. I per això quan hi ha l'aprenentatge d'haver treballat amb aquestes altres orquestres saps per on tirar, perquè no surt pas tot a la primera. He dirigit Philarmonia Orquestra, o bé Rotterdam... Faig grans orquestres, i has de treballar. Ara, una de les cinc grans, Concertgebouw, Berlín, Viena... fa una mica de por, és clar, perquè són mites, i produeixen una emoció especial...

En el camp dels enregistraments, quines són les perspectives...

Bé, jo amb qui més enregistro és amb Harmonia Mundi. Amb la discogràfica es pacten molt a priori els discos. El punt de partença va ser Manuel de Falla, però també hem fet Mompou, que vam fer amb la Virgínia, Gerhard... Jo procuro enregistrar el que penso que puc donar-hi alguna cosa de sí, i que m'agrada. El darrer ha estat un disc que no sé quan sortirà, enregistrat el mes de juliol, sobre Stravinsky, amb L'Ocell de Foc i Jeu de cartes, que també sortirà per Harmonia Mundi.

Des del punt de vista del director que sol treballar habitualment amb músics que toquen instruments "moderns", com veus i com valores les interpretacions "històriques"?

En sóc totalment favorable, absolutament, sense fissures. Crec que revela moltes coses i que ha ajudat molt. No sóc integrista; faig Mozart amb instruments moderns, però m'agrada molt fer-lo amb instruments originals. I penso que els músics que treballen amb instruments originals tenen una convicció sana. M'interessa molt.

Com tenim, actualment, l'orquestra del Teatre Lliure?

Ara està tot el Teatre Lliure amb un gran parèntesi, l'orquestra inclosa. És que no ho sap ningú. Està aturat tot a l'espera de negociacions polítiques. Alguna determinació s'haurà de prendre. De rebot tampoc sabem que serà l'orquestra, què farà... Tampoc se sap ben bé que serà el Teatre Lliure allà dalt. Tindrà molta participació institucional? Tindrà la mateixa llibertat que fins ara?

L'orquestra del Teatre Lliure ja era, després del temps, un punt de referència a nivell europeu, sobretot interpretant música contemporània. Què passarà?

Va néixer al Teatre Lliure i així té sentit. Contràriament no en té. I és una trista llàstima aquesta aturada perquè havia fet un públic que era el més important, i enregistrava discos i feia gires i tenia èxit a l'estranger i se'n parlava, i és coneguda fora del país. Jo tampoc estic en condicions de tibar-la perquè estic ficat en massa coses. Jo hi estic vinculat, però no sóc la figura cabdal en l'orquestra. El director artístic és en Lluís Vidal.

Al llarg del temps com t'ha tractat la crítica? En fas gaire cabal? La llegeixes habitualment?

Jo penso que m'ha tractat bé, ja que després de centenars de crítiques es deuen comptar amb els dits de la mà les dolentes. (*Consulta amb la mirada a la Virgínia i riu francament*). Pal no me n'han fotut mai cap, no sé que és un pal, i potser el dia que me'l donin quedaré desmuntat. Però tampoc les segueixo massa, potser només en llegeixo la meitat i podria ser que m'haguessin donat algun pal i no ho hagués sabut. Però la crítica em tracta de manera excel.lent i la crítica internacional, (*dubta, torna a mirar la seva esposa*)..., potser encara millor; molts premis, molts guardons i frases laudatòries, això em fa vergonya de dir-ho.

L'entorn del director, amb els afalacs de què parlaves, els premis, els copets a l'esquena, la gara-gara...

Jo penso que això és una cançoneta dolça per tothom. Els premis t'agraden; dir el contrari fora..., vaja a mi m'agraden. Em costa imaginar a algú que no li agradin. Aquest endolciment de les orelles produeix un gustet. Ara bé, l'altra cosa és creure-t'ho i viure d'això. Jo crec que sé molt bé de mi, aleshores els afalacs et complauen, però has de girar pàgina, no t'hi pots encantar. De tota manera, viure d'això i creure-t'ho i anar amb el nas estirat...; ningú dels qui escriu de tu sap de tu el que saps tu. Millor que agradi allò que fas. Karajan deia que la crítica és un joc que si el jugues l'has de jugar a totes, t'has de creure les bones i les dolentes. Si entres en aquest joc i només t'agraden les bones i amb les dolentes t'hi emprenyes, malament. Però és un joc, i el millor és no entrar-hi.

Canviant de tema i mirant enrere, com veus etapes teves anteriors, per exemple, la Coral Joventut Sardanista, La Murga, treballs amb membres de la Nova Cançó, etc.

Jo no renego de res. A la Coral Joventut Sardanista hi vaig conèixer a la Virgínia, que deu ser el més impactant que m'ha passat mai, per això sol ja valia la pena haver-hi anat, a més allà havia fet música. Amb La Murga vaig fer tres bonísims amics, el Jordi Fàbregas, l'Ezequiel Guillem i el Joan Albert Amargós. No renego de res, perquè de tot s'aprèn. A vegades aprens de com no cal fer les coses. No esborraria res de les coses que he fet. Les coses que menys em van interessar van ser efímeres, ja no hi vaig estar gaire.

Us vau dedicar una temporada a inspirar-vos en la música tradicional...

Em segueix interessant. Em sembla que és una font fascinant, d'on ha begut constantment i en tots temps la gran música. Ara és quan més s'ignora. Però, vaja, fèiem una música popular una mica estranya. Recordo una vegada que el darrer disc de La Murga era com un joc entre nosaltres, ens ho passàvem bé nosaltres. Vam arribar amb una quantitat de papers tots plegats que..., el productor gairebé es talla les venes. És un disc que va sortir a mig fer. Ens van dir prou i ens van tallar l'aixeta de l'estudi.

L'Amadeu entra en escena

La Virgínia ha seguit amb atenció les paraules d'en Josep Pons. En acabar amb el director els proposo de parlar a duo. Ben aviat, per aclarir alguna qüestió, hem de demanar l'opinió del tercer membre de la família, amb nom de músic, per cert. L'Amadeu entrarà en escena

Com viviu en una casa "dos solistes"?

Josep Pons: La casa és gran (*diu en Pons tot rient*). Viure una parella de músics marca molt, però cadascú va bastant amb la seva escafandre per aquí a casa, com un marcià, no et sembla ?(*diu a la Virgínia*)

Virgínia Parramon: Home, l'espai físic l'has de resoldre. Jo necessito una sala gran per treballar i ell necessita el silenci. Jo faig soroll i ell no. Aquí en aquest pis estem un a cada punta i no ens molestem.

J.P: Tot i això, després comentem la feina que fem sols, en parlem.

El fet de ser tots dos músics facilita la convivència?

V.P: El més positiu és que podem parlar de música i ens entenem de seguida. Estem tan compenetrats que coincidim en tot, en qüestions de pintura, de música.

J.P: No has d'explicar que un assaig és important, que has d'anar a passar alguna cosa amb un pianista, o que has d'estudiar unes partitures... Ens entenem bé en això.

El fet d'estar de viatge, dirigir aquí, cantar allà, dés ser una mica difícil de compaginar. Suposo que el vostre fill, l'Amadeu, ho deu acusar...

V.P: Si, ell és qui més ho acusa, se'n queixa, tot i que jo fins aquests moments tampoc he hagut de sortir massa, i quan ha calgut, ho hem pogut combinar bé. Però si que es queixa, sobretot de les absències del Josep. Això li retreu algunes vegades, però també li agrada. També li ha fet viure un món que l'ha fet aprendre moltes coses.

J.P: Jo, per la meva banda, crec que no sóc molt bon pare. M'acusa que li dedico poques hores. Reclama el seu espai, les seves hores, però, vaja això t'ho pot explicar ell.

Entra en escena l'Amadeu, un noi d'onze anys a qui agrada el futbol, que ja feia estona que voltava per allà de manera silenciosa, després d'haver sopar, amb una mica de mal de coll, tot s'ha de dir...

Amadeu, tu ja ho saps que el teu pare, no és ben bé com els de la gran majoria de nois de la teva edat. Que assaja, que viatja, que té feina a dojo... Com ho veus tu tot això?

De les coses que fa n'hi ha que m'agraden i altres que no. Per exemple, que sempre és a fora i que mai pot estar per mi. A vegades a l'estiu juguem una estona a futbol...

Però que te'n sembla que sigui tan conegut...

Mira, que fos conegut o no m'és igual, però voldria que no voltés tant i que estigués més per mi.

Tot allò que no pot fer el teu pare, a vegades, ho supleix la teva mare?

No juga, però fa totes les coses de la casa, m'ajuda... És més bona que el pare (*riuen els dos pares*).

Pel que fa a la música, què estudies, què t'agrada?

Faig piano. M'agrada La Trinca, Joan Manuel Serrat, Kurt Weil, Pont Aeri, m'ho deixen escoltar tot.

–Aquesta és la manera que a vegades es posi Don Giovanni, La Flauta Màgica, *diu el seu pare intervenint en la conversa.*

–Sí, jo m'ho poso tot...

A l'escola et parlen, a vegades de les activitats del teu pare?

Els meus companys no, perquè no miren els concerts per la tele, però la directora a vegades si que me'n parla.

Fins i tot té uns amics als qui agrada molt l'òpera, amplia el director.

Jo a vegades també n'escolto d'òpera!

Vas mai a veure les actuacions del teu pare?

Normalment no, perquè ho fan tard i no m'hi deixen anar, no aguantaria...

Són les deu tocades de la nit, i cal posar punt i final a la xerrada. El dia ha estat dur, sobretot pel director, amb *D.Q. Don Quijote en Barcelona* al tombar de la cantonada. La Virgínia i l'Amadeu m'acomiaden i en Josep m'acompanya fins la porta del carrer. A aquesta hora el porter ja no hi és. Al carrer, el trànsit de cotxes i de vianants ha baixat d'intensitat i els semàfors donen via lliure al cap de setmana.

Jordi Puntas Calveras

POLIFÒNICA
de PUIG·REIG

Llobregat, 5 - **08692 PUIG-REIG** - Barcelona
Fax 93 829 00 67 - Tels. 93 838 00 59 - 93 829 01 58
E-mail: polifonica@cantcoral.com
www.cantcoral.com